

LUX VERA
HRVATSKO
KATOLIČKO
SVEUČILIŠTE
ZAGREB
UNIVERSITAS
STUDIORUM
CATHOLICA
CROATICA
ZAGREB

Detaljni izvedbeni plan

Akadska godina:
2024/2025

Semestar:
Zimski

Studiji:

Psihologija (R)
(izborni)
Diplomski sveučilišni
studij Povijest
(nastavnički) (R)
(izborni)
Komunikologija -
Interkulturalna
komunikacija i
novinarstvo (R)
(izborni)
Komunikologija -
Znanstveno
istraživanje medija i
odnosi s javnošću (R)
(izborni)
Sestrinstvo (R)
(izborni)
Sociologija -
Upravljanje i javne
politike (R) (izborni)
Povijest
(dvopredmetni) (R)
(izborni)
Sociologija
(dvopredmetni) (R)
(izborni)
Povijest - usmjerenje
Stari vijek i srednji
vijek (R) (izborni)
Povijest - usmjerenje
Suvremena povijest
(R) (izborni)
Sveučilišni diplomski
studij Povijest
(nastavnički) (I)
(izborni)
Povijest (R) (izborni)
Sestrinstvo (I)
(izborni)

Godina studija:
1

I. OSNOVNI PODACI O KOLEGIJU

Naziv kolegija: Gradske zajednice u srednjovjekovlju i novovjekovlju

Status kolegija:
Obvezni

ECTS bodovi: 6

Ukupno opterećenje kolegija

Vrsta nastave

Ukupno sati

Predavanje	15
Seminar	30

Mjesto i vrijeme održavanja nastave: HKS - prema objavljenom rasporedu

II. NASTAVNO OSOBLJE

Nositelj kolegija

Ime i prezime: Pešorda Vardić Zrinka

Akademski stupanj/naziv:

Kontakt e-mail:
zpesorda@isp.hr

Telefon:

Suradnici na kolegiju

III. DETALJNI PODACI O KOLEGIJU

Opis kolegija

Studenti će se kroz literaturu i kroz rad na vrelima upoznati s vrstama i strukturama gradskih zajednica i gradskog života u srednjovjekovlju i ranonovovjekovlju. Različiti topografski, gospodarski, pravni ili društveni čimbenici utjecali su na različito oblikovanje i funkcioniranje gradova i gradskih društava kako na hrvatskom prostoru, tako i na širem europskom prostoru. Upravo tipološka različitost na hrvatskom prostoru omogućava dobru komparaciju s razvojem srednjovjekovnih i ranonovovjekovnih gradskih zajednica na širem europskom prostoru, što će se proučavati na kolegiju. Studenti će istraživati kako opće obrasce, tako i individualne specifičnosti vezane uz koncepte razvoja gradskih zajednica, s fokusom na srednjovjekovni i ranomoderni grad hrvatskih prostora kao dio europske mreže gradskih zajednica. Istraživat će socioekonomski život srednjovjekovnih i ranomodernih gradskih zajednica u kontekstu njihove prirodne okoline, zemljopisnog smještaja, oblika vlasti te političkih i pravnih struktura.

Teme koje će se pri tome pobliži istraživati su: prostorni razvoj grada, organizacija i planiranje gradskog prostora, demografija gradskih zajednica, organizacija uprave u gradovima, simbioza gradskih zajednica i Crkve, odnosi gradske zajednice i njezine okolice, dodiri i međe unutar gradskih zajednica, društvene strukture gradova, gospodarski život srednjovjekovnih i ranonovovjekovnih gradova, utjecaj oblikovanja ranomodernih teritorijalnih država na razvoj gradova i gradskog života, gradovi kao komunikacijska i informacijska žarišta, gradovi kao središta inovacija, te predodžbe i prikazi gradova i gradskih zajednica.

Kolegij će se dijelom temeljiti na inozemnoj znanstvenoj literaturi, s obzirom na vrlo opsežnu istraženost urbane povijesti u svjetskoj historiografiji, kao i na referentnim djelima hrvatske historiografije, te objavljenim vrelima. Svakom će se studentu osigurati compendium odabranih radnih materijala, koji će biti dostupan putem platforme *Merlin*.

Ančić, Jajce. Portret srednjovjekovnog grada., Split: Muzej hrvatskih arheoloških spomenika, 1999.; M. Ančić, „Kasnosrednjovjekovni Stolac“, Povijesni prilozi 24, br. 29 (2005): 41-58.; M. Andreis, I. Benyovsky Latin i A. Plosnić Škarić, „Socijalna topografija Trogira u 14. st.“, Povijesni prilozi 26, no. 33 (2007): 103-192.; V. Bedenko, „Društvo i prostor srednjovjekovnog Gradeca“, u: I. Kampuš (ur.), Zagrebački Gradec 1242-1850, Zagreb: Grad Zagreb, 1994, 37-49.; I. Benyovsky Latin, Srednjovjekovni Trogir. Prostor i društvo, Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2009.; I. Benyovsky Latin, „The Venetian impact on urban change in Dalmatian towns in the first half of the fifteenth century“, Acta Histriae 22 (3) (2014): 2-44.; I. Benyovsky, „Privatni prostori grada Trogira u kasnom srednjem vijeku“, Radovi Zavoda za hrvatsku povijest 29 (1) (1996), 53-67.; I. Benyovsky, M. Andreis i A. Plosnić, „Socijalna topografija Trogira u 13. stoljeću“, Povijesni prilozi 22, no. 25 (2003): 37-91.; L. Beritić, Urbanistički razvitak Dubrovnika, Zagreb: Zavod za arhitekturu i urbanizam Instituta za likovne umjetnosti JAZU, 1958.; W. Blockmans, „Voracious States and Obstructing Cities: An Aspect of State Formation in Preindustrial Europe“, Theory and Society 18(5) (1989): 733-755.; W. Blockman, M. Krom i J. Wubs-Mrozewicz (ur.), The Routledge Handbook of Maritime Trade Around Europe 1300-1600: Commercial Networks and Urban Autonomy, Routledge, 2017.; B. Blondé i I. Van Damme, „Retail Growth and Consumer Changes in a Declining Urban Economy: Antwerp (1650-1750)“, The Economic History Review 63/3 (2010): 638-663.; N. Budak, „Budući da smo htjeli u Zagrebu na brdu Gradecu sagraditi slobodni grad...Rađanje Gradeca – okolnosti, poticaji, slijed“ u: Zlatna bula 1242-1992 (Katalog izložbe), Z. Stublić (ur.), Zagreb 1992, 21-32.; N. Budak, Gradovi Varaždinske županije u srednjem vijeku: (urbanizacija Varaždinske županije do kraja 16. stoljeća), Koprivnica: Nakladna kuća Dr. Feletar, 1994.; N. Budak, „Javna vlast i javnost u srednjovjekovnim komunama jugoistočne Europe“, Raukarov zbornik: zbornik u čast Tomislava Raukara, ur. N. Budak, Zagreb, 2005, 565-586.;

Budak (ur.), Towns and Communication, vol. 1: Communication in Towns, Zagreb: Leykam International, 2009.

(poglavlja vezana uz srednjovjekovno razdoblje); J. Colson i A. Van Steensel (ur.), Cities and Solidarities. Urban

Communities in Pre-Modern Europe, Routledge, 2017.; T. Dean, The Towns of Italy in the Later Middle Ages, Manchester-New York: Manchester University Press, 2000.; F. de Vivo, Information and Communication in Venice: Rethinking Early Modern Politics, Oxford: Oxford University Press, 2007.; E. Gruber, M. Popović, M. Scheutz i H. Weigl (ur.), Städte im lateinischen Westen und im griechischen Osten zwischen Spätantike und Früher Neuzeit: Topographie – Recht – Religion, Beč: Böhlau Verlag, 2016.; K. Horníčková (ur.), Faces of Community in central European Towns. Images, Symbols and Performances 1400-1700, Langham: Lexington Books, 2018. (odabrana poglavlja); H. Houben i K. Toomaspoeg (ur.), Towns and Communication: Communication Between Towns, vol. 2. Galatina: Congedo Editore – Università del Salento, 2011.; Z. Janeković Römer, „Gračani, stanovnici, podanici, stranci, inovjerci u srednjovjekovnom Dubrovniku.“ u: Raukarov zbornik: zbornik u čast Tomislava Raukara, ed. N. Budak. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, FF Pres, 2005., 317-345.; Z. Janeković Römer, „Splitski statut: ogledalo razvoja komune“, u: Ž. Radić, M. Trogrlić, M. Meccarelli i L. Steindorff (ur.), Splitski statut iz 1312. godine: povijest i pravo, Split: Književni krug, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu i Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, 2015, 69-90.; P. Jones, The Italian City-State: From Commune to Signoria, Oxford: Oxford University Press, 1997.; I. Kampuš (ur.), Zagrebački Gradec 1242-1850, Zagreb: Grad Zagreb 1994.; D. Karbić, „Odnosi gradskoga plemstva i bibrskih knezova Šubića: Prilog poznavanju međusobnih odnosa hrvatskih velikaša i srednjovjekovnih dalmatinskih komuna.“ Povijesni prilozi 27, br. 35 (2008): 43-60.; M. Karbić, „Slavonski gradovi u trgovini između Ugarske, Jadrana i Njemačkog Carstva/Szlavón városok a Magyarországon, az Adria térsége és a Német Császárság közötti kereskedelemben“ u: P. Fodor, D. Šokčević, J. Turkalj i D. Karbić (ur.) A horvát-magyar együttélés fordulópontjai: intézmények, társadalom, gazdaság, kultúra / Prekretnice u suživotu Hrvata i Mađara: ustanove, društvo, gospodarstvo i kultura, Budapest: MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Történettudományi Intézet i Hrvatski institut za povijest, 2015, 302-257.; M. Karbić, „Svakodnevnica u gradskim naseljima srednjovjekovne Slavonije“, Kolo 16 (4) (2006): 178-187.; M.

<i>Literatura</i>	
<p>Obavezna</p> <p>1. Objasniti osnovne pojmove o nastanku, oblicima i razvoju srednjovjekovnih i ranonovovjekovnih gradskih zajednica. 2. Opisati obilježja gradova hrvatskog prostora u srednjovjekovlju i ranonovovjekovlju u kontekstu europske povijesti. 3. Analizirati izvore i literaturu o srednjovjekovnim i ranonovovjekovnim gradskim zajednicama u njihovom povijesnom kontekstu. 4. Napisati jasan i strukturiran rad primjenjujući suvremene znanstvene modele; 5. Pridržavati se etičkih načela u radu.</p>	<p>Dopunska</p> <p>N. Pounds, <i>The Medieval City</i>. Westport: Greenwood Publishing Group, 2005. (odabrana poglavlja); K. D. Lilley, <i>Urban Life in the Middle Ages, 1000-1450</i>, Basingstoke and New York: Palgrave, 2002. (odabrana poglavlja); D. Nicholas, <i>The Later Medieval City</i>, Routledge, 1997. (odabrana poglavlja); B. Blondé i I. Van Damme, "Early Modern Europe: 1500-1800." u: <i>The Oxford Handbook of Cities in World History</i>. ur. Peter Clarke: Oxford University Press, 2013., 240-256.; K. Davids i B. De Munck, <i>Innovation and Creativity in Late Medieval and Early Modern European Cities</i>, Routledge, 2016. (odabrana poglavlja); D. Madunić, „Mjera grada: Zadarski popis stanovništva 1527. godine“, <i>Povijesni prilozi</i> 28, br. 36 (2009): 23-62.; Z. Nikolić Jakus, „Počeci srednjovjekovnog grada“, u: I. Goldstein i S. Goldstein (ur.). <i>Povijest grada Zagreba. Knjiga 1. Od prethistorije do 1918.</i>, Zagreb: Novi Liber, 2012, str. 30-63.; T. Raukar, „Srednjovjekovni grad na istočnom Jadranu: prostor i društvo.“, <i>Spomenica Ljube Bobana. Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu</i>, Zagreb, 35-48.; L. Steindorff, "Stari svijet i novo doba. O formiranju komune na istočnoj obali Jadrana", <i>Starohrvatska prosvjeta</i> 16 (1986): 141-152.; K. Szende, „Town Foundation in East Central Europe and the New World in a Comparative Perspective“, u: G. Jaritz i K. Szende (ur.), <i>Medieval East Central Europe in a Comparative Perspective: From Frontier Zones to Lands in Focus</i>. Abingdon - New York: Routledge, 2016., 157-184.; <i>Splitski statut iz 1312. godine: povijest i pravo</i>, Split: Književni krug, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu i Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, 2015. (odabrani tekstovi); <i>Opsada Zadra / Obsidio Iadrensis</i>, rukopis V. Gortana prir. B. Glavičić i V. Vratković u suradnji s D. Karbićem, M. Kurelcem i Z. Ladićem, Zagreb: HAZU, 2007. (odabrani dijelovi); T. Arhiđakon, <i>Historia Salonitana: povijest salonitanskih i splitskih prvosvećenika</i>. Predgovor, latinski tekst, kritički aparat i prijevod na hrvatski jezik O. Perić; povijesni komentar M. Matijević Sokol; studija Toma Arhiđakon i njegovo djelo Radoslav Katičić. Split: Književni krug, 2003. (odabrani dijelovi); F. De Diversis, <i>Opis slavnog grada Dubrovnika</i>. Prev. Z. Janeković -Römer. Zagreb: Dom i svijet, 2004. (odabrani dijelovi)</p>
<i>Način ispitivanja i ocjenjivanja</i>	
<p>Uvjeti ispita</p> <p>Redovito pohađanje nastave - prisutnost na najmanje 70% nastave prema studijskom programu i izvedbenom nastavnom planu; Uredno izvršene seminarske obveze - redovito vođenje seminarskog dnevnika i izlaganje seminarske teme; Stjecanje minimalnog uspjeha od 35% tijekom nastave unutar zadanih nastavnih aktivnosti - ostvareno kumulativno.</p>	<p>Način polaganja ispita</p> <p>1. Nastavne aktivnosti - 70 % ocjene 1. aktivnost na nastavi - 30 % 2. seminarske obveze - 20 % 3. esej - 20 % 1. Završni ispit - 30% ocjene (za prolaz je nužno riješiti 50% ispita) 1. esej - 20 % usmeni ispit - 10 %</p>

Način ocjenjivanja

Nastavne aktivnosti- aktivnost na nastavi, seminarske obveze, esej.
Završni ispit - esej predan prije izlaska na rok za usmeni ispit na koji student želi izaći i usmeni ispit.

Detaljan prikaz ocjenjivanja unutar Europskoga sustava za prijenos bodova

VRSTA AKTIVNOSTI ECTS bodovi (koeficijent opterećenja studenata) : UDIO OCJENE (%)
 Pohađanje nastave 1.2 : 0
 Aktivnost na nastavi 1.36 : 30
 Seminarski rad 1 : 20
 Esej 1 : 20
 Ukupno tijekom nastave 4.56 : 70
 Završni ispit 1.44 : 30
 UKUPNO BODOVA
 (nastava+zav.ispit) 6 : 100

IV. TJEDNI PLAN NASTAVE

Predavanja

#	Tema
1	Uvodno predavanje: Gradske zajednice u povijesti. Kriteriji i problemi definicije
2	Nastanak i razvoj srednjovjekovnih gradova – kontinuiteti i novi počeci
3	Grad i vlast: Oblikovanje upravnih tijela i ustroj administracije
4	Širenje i organiziranje gradskog prostora u srednjovjekovlju i ranomodernom dobu
5	Grad i ljudi – veličina i infrastruktura srednjovjekovnih i ranomodernih gradova
6	Obilježja gospodarstva srednjovjekovnih i ranomodernih gradova
7	Društvena struktura gradskog stanovništva u srednjovjekovlju i ranomodernom dobu
8	Gradske zajednice u okrilju Crkve
9	Gradovi kao žarišta komunikacijske mreže
10	Dodiri i međe u gradskim zajednicama srednjovjekovlja i ranomodernog vremena
11	O vidu, sluhu i njuhu - gradske zajednice srednjovjekovlja i ranomodernog doba u perspektivi čula
12	Gradovi kao središta inovacija
13	Slike i predodžbe o gradovima i gradskim zajednicama
14	Gradske zajednice kroz povijest – perspektive i mogućnosti historiografskih istraživanja
15	Zaključna razmatranja

Seminari

#	Tema
1	Nastanak i razvoj srednjovjekovnih gradova – kontinuiteti i novi počeci
2	Gradovi kao središta inovacija
3	Grad i vlast: Oblikovanje upravnih tijela i ustroj administracije
4	Širenje i organiziranje gradskog prostora u srednjovjekovlju i ranomodernom dobu
5	Grad i ljudi – veličina i infrastruktura srednjovjekovnih i ranomodernih gradova
6	Obilježja gospodarstva srednjovjekovnih i ranomodernih gradova
7	Društvena struktura gradskog stanovništva u srednjovjekovlju i ranomodernom dobu

8	Gradske zajednice u okrilju Crkve
9	Gradovi kao žarišta komunikacijske mreže
10	Dodiri i međe u gradskim zajednicama srednjovjekovlja i ranomodernog vremena
11	Slike i predodžbe o gradovima i gradskim zajednicama
12	O vidu, sluhu i njuhu - gradske zajednice srednjovjekovlja i ranomodernog doba u perspektivi čula
13	Gradske zajednice kroz povijest - perspektive i mogućnosti historiografskih istraživanja